इतिबोधायनसूत्रेऽग्न्याधानप्रयोगः प्रारंभः ॥
रामचंद्रदीक्षितटंकोपनामस्यंदपुस्तकं ॥

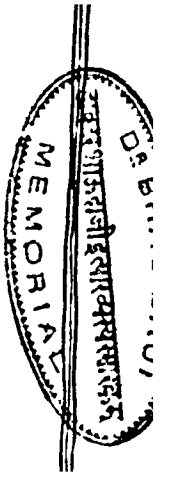

वै० सू० ।।१।। ।।२

श्रीगणेशायनमः।। ॐ अथाप्याहरणं विसायनेऽकृत्वादोऽकृतुकामकामयीनयतोगार्हपत्यसांगकामभिनिधाकृ।
त्वान्दर्भोत्स्यंस्तीर्यतेषुप्राज्ञुखोयजमानउपविशतिपतिपाःपुरस्तात्स्वेवेषुपरिष्टात्सर्वतश्चयाः।।ताभिरग्निं
पवित्रामिःअद्भायत्तमारभेऽदिवांवुविदेगातुंयज्ञायविदत्।।मनसस्पतिमाहवानात्सप्तधामाणंयज्ञंतनांमितिश्रद्धां
हीतिसत्येनत्वाक्रामामीत्याकूत्यावेदनंकरोत्याकूत्यैत्वाकामायत्वासमर्धयेत्वाग्नेदधेअमृतत्वायजीवसे।।आकू
तिमस्यावसेकाममस्यसमृधे।।रंहस्वयुजतेधिय।।आकूतिंदेवीमनसःशेदधेयंसस्यमातामुहवामेअस्तु।।य
दिछन्तिमनसासकामोविदेयमेनद्धृदयेनिविष्टमितिमनसात्रिःसंकल्पयतेत्रिरुपैः सर्वकामोह्यनाधास्यत्स्यात्साधे
यस्वर्गकामोदर्शपूर्णमासाभ्यांयजेतेतिदर्शपूर्णमासयोःस्वर्गकामश्चातुर्मास्यैर्यजेतेतिचातुर्मास्येषुस्वर्गकामःपु
नरायक्ष्यतिवसुधेस्वर्गकामःसोमेनयक्ष्यतेसोमेसर्वकामोग्निवैश्वस्वयिचयेहीनेहगणेवायधाकामोवाय
स्कामोवायजेतेतन्मऋध्यतांतन्मेसमृध्यतांतन्मेसंपद्यतांकामस्वाहेतिजोप्रतिवचनंतन्मऋध्यतांतन्मेसमृध्य

राम० ।।१।।

तांतन्मेसंपद्यतांकामस्वाहेतिप्रतिवचनं।।१।।अथर्त्विजोदेवयजनंयाचतेध्रुवोसिधर्त्रेदेवयजनंमेदेहीत्यध्रुवमादित्वो
देवोदेवोध्रुवोसिधर्त्रेदेवयजनंदद्मित्येवंब्रूतेदेवयजनंमेदेहीतिब्रूयाद्यंवइमादेवोदेवोवोवलाय
सतेदेवयजनंदद्मित्येवंब्रूतेदेवयजनंमेदेहीतिब्रूयाद्यंवइमादेवोदेवोवोवनाय सतेदेवयजनंदद्मित्ये
वंब्रूतेदेवयजनंमेदेहीतिब्रूयाद्यंवइमादेवोदेवोवोधर्त्रेसतेदेवयजनंदद्मित्येवंब्रूतेदेवयजनंमेदेहीति
ब्रूयाद्यंवइमादेवोदेवोवोधर्त्रेसतेदेवयजनंदद्मित्येवंब्रूतेदेवयजनंमेदेहीतिसदस्यमाक्षोदेवोदेवःसदस्यःसतेदेवयज
नंदद्मित्येवंब्रूतेदेवयजनंमेदेहीतिसदस्यमाक्षोदेवोदेवःसदस्यःसतेदेवयजनंदद्मित्येवंब्रूतेदेवयजनंमेदेहीति
क्षोदेवयजनंमेदद्मेतिक्षोनक्षाणोदेवोदेवाक्षोनक्षदृंहन्यस्त्वाक्षेदेवयजनंदद्मित्येवंब्रूतेदेवयजनंमेदेहीति
धर्यवोदेवयजनंमेदद्मेतिधर्मसाधर्यूनृमणोदेवादेवाश्चमसाधर्यवस्तेदेवयजनंदद्मित्येवंब्रूतेदेवयजनंमेदेहीति
नमपिवानदेवयजनंयाचतआहितएवतार्थस्तोदेवा ऽन्तर्वासःपरिधायशुद्धाहैवशुचिःपूतोमेध्योविपाप्मा
भूत्वाग्नेसहक्रीडिष्यन्यश्चनुष्टेकृमेलिमिसमीसमाक्षेवदक्रमीत्कृतोतदहिलाशुरुषःप्रसर्पेःनयोजयेत्क्र

ने ४

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June 2017

गपवर्गोत्युदगपवर्गोत्तिवाग्नाग्नुखः प्रदक्षिणंयज्ञोपवीतादेवानित्र्मीलिकृत्येतिदक्षिणाग्नुखः प्रसव्यंग्नीनाधीनोत्ति
ग्नीत्तिनिष्क्रामतीनः प्रक्रोवायथाभागंयज्ञंदोगच्छात्तंयथावेदक्षिणः पात्तिरेवंदेवयजनंयथासव्यंतथाविनयजनं
यथापित्र्यजनंतथाग्न्यगनकरणंयथाग्न्यगनकरणंतथाग्निचरणीयंचिष्ठिपशुसोमेष्वादित्यएवयुरोदकंदे
वयजनंयस्मादस्युरस्मात्सर्वमितिकंदेवयजनंविंदेद्गुरुत्तरोदेवयजनमात्रमितिक्षिनष्टि॥२॥अथविजोवरण
विसंयुक्तेब्राह्मणकृत्विजोयोनिगोत्रश्रुतवृत्तसंपन्नमविकलेनाभिरूपंवातिकांक्षानांतमानांत
मानानयेत्तानाहालेयवालेयपुत्रिकापुत्रपरश्चैत्रसहोक्तानानुसावरदिग्वरावरिहाप्यांगिरसोध्वर्युर्वासिष्ठ
ब्रह्मावैश्वामित्रोहोताऽयास्यऽश्रुताकौषीतकःसदस्योऽवस्थाद्गवोगिरसोवायोनिर्हतेविद्याचप्रमाणमि
त्येकेतांश्चद्वृणीताऽयाप्यांगानेवद्वृणीताऽउत्वखिनमध्वर्युमकिलासिनंब्रह्मालप्मरंवदूऽहोतारमकरावत
मुद्गातारमरिष्टिपविष्टऽसदस्यमतिप्रस्थातानेष्टेत्रेताध्वर्युऽपुरुषाब्राह्मणछऽस्याग्नीध्रःपोतेतिब्रह्मणेत्रे

वरुणोछावाकोग्रावस्तुदितिहोतुःप्रस्तोतप्रतिहर्तासुब्रह्मण्यस्तुद्गातुरमिगरोध्रुवगोपःसदस्यः
एवस्वधानाऽस्वधानास्वेकेदक्षवैकादक्षावाचमसाध्वर्यवोऽयदक्षिणाभिःपरिक्रीताध्वर्तितिविज्ञायतेन
स्मादग्निहोत्रंयज्ञक्रतोरेकऋत्विकुदर्शपूर्णमासयोश्चत्वारऋत्विजोध्वर्युर्ब्रह्मोद्गातानीध्रइतिचातुर्मास्येषप्र
तिप्रस्थायपंचमःपशुबंधेत्रावरुणःषष्ठःसर्वेसोम्येधरोनाकर्मणःकर्मणोब्रह्मतेवैकमुपसंगृह्यवोदयेद
सावहमाध्वर्यवेब्रह्मणाघमियाजयतुमाधवानितिब्रह्मतेनहोत्रेणोद्गात्रेणसदस्येनेतिनृसदस्योविघनन
त्येकेनत्रेनकर्मणाहोत्रंकानहोत्रंकानेकेनत्रुरुषाहोत्रंकाश्वमेधसाध्वर्यवेश्वाध्वर्वीकेत्विजोयथसाय
मेतेतेनस्तोमोयोक्ष्यतेति॥३॥आदित्योदेवोदेवोध्वर्युःसमेधर्युरध्वर्योध्वर्युत्वाब्रह्मण्यस्वध्वर्युमादित्योदेवो
देवोध्वर्युःसतेध्वर्युस्तेनानुमतःकर्मवाहंकरिष्यामीत्योनयेतिप्रतिवचनंचंद्रमादेवोदेवोब्रह्मासमेब्रह्मात्व
ब्रह्मब्रह्मत्वाब्रह्मणइतिब्रह्मात्वंचंद्रमादेवोदेवोब्रह्मासतेब्रह्मतेनानुमतःकर्मवाहंकरिष्यामित्योनयेतिप्रतिवच

मग्निर्देवो देवो होतासमेहोतारहोतान होतारं वां यएतऽइति होतारमग्निर्देवो देवो होतासते होतानेनानुमतः कर्मैवाहं कृषिष्यामीत्येवं तेति प्रतिवचनं
नेषऽर्जेन्योदेवोदेवऽऊर्जानोऽऊर्जतऽऊर्जानोऽऊर्जतऽऊर्जानांरवांहएतऽऊर्जानांरषऽर्जेन्योदेवोदेवऽऊर्जानोऽऊर्जतऽऊर्जानांसतऽऊर्जानतेनानुम
तः कर्मैवाहं कृषिष्यामीत्येवं तेतिप्रतिवचनमाकाशेदेवोदेवः सदस्यः सदस्यः सदस्यसदस्यांवांहएतिसदस्यमाकाशेदेवोदेवः सदस्यसंतेसदस्यसंतेनानुमतः कर्मैवाहं कृषिष्यामीत्येवं तेतिप्रतिवचनमापोदेव्योदेव्या
होत्राऽऊर्ज्यस्वस्मेहोत्राऽऊर्ज्यस्वमीहोत्राहोत्रांवोऽएतिहोत्रांनापोदेव्योदेव्याहोत्राऽऊर्ज्यस्वस्मेहोत्राऽऊर्ज्यस्वमिरनुमतः कर्मैववयंकृषिष्यामऽइत्येवं तेतिप्रतिवचनंरश्मयोदेवादेव्याश्वमसाध्वर्यवस्ते
मेचमसाध्वर्यवश्चमसाध्वर्येवश्चमसाध्वर्येवश्चमसाध्वर्येवश्चमसाध्वर्येवश्चमसाध्वर्यवऽएतिचमसाध्वर्येनरश्मयोदेवादेव्याश्चमसाध्वर्यवस्तेतेव
मसाध्वर्येवैनेरनुमताकर्मैववयंकरिष्यामऽइत्येवं तेतिप्रतिवचनंऽहोऽतोऽजपतिमहन्नेवोवोयऽएमेघाऽएतेभ्यो
मेमेवोवोमगोमेवोवत्सेभ्योमेवोवत्सतरीभ्योमेवोवः ऋषभेभ्योमेवोवोधुक्षिभ्योमेवोवोविश्वेमेवोवः सर्वेभ्यो
ग्राम्येभ्योमेवोवस्तन्मामवतुतन्मामवितवतुतन्मामिन्वतुतेनधुक्षिषीयदेवोदेवमितिसोमः सोममेस्तोतेतिप्रतिव

चनं॥४॥क्षिहेमेनसुशेवेमेंतरामयोहवेमेऽहऽश्वेमेघसिधन्विनिमेपिपासारानगृहेमेऽन्याऽग्निमेंतिर्गृहे
मेमेरिराऽव्यवेमेऽहऽश्वत्थेमेवेषुःकर्मेमेंगरागोवसेमेऽपसर्याप्रियेमेमसुश्रोत्रेमेपाम्नासपत्नेमेमि
त्रंतिर्दुरोर्तिमेव्यृद्धिःपरस्वतिमेऽसम्रुद्धिःस्वर्गेमऽआर्तिर्गवयेमऽआयुर्गोरेमेऽनाधृष्यंगोरेमेऽनाधृष्यंमऽश्वेमे श्वेतोजरा
यांमे हिमऽआःकुम्यऽआकुलोमेपाकुनाकऽश्मेमेपायोगंधऽऊधसेभ्यऽऊधः क्लोमार्ष्यामर्कटेमेदुःकेधिकुवलंम
मऽस्रोत्यलेमेप्रस्रोष्टेमेनृम्णंबर्हिमेऽस्रोऽयांमेऽग्रेकोशेमेगंधःकुमार्यांमेसंकारःसक्थेमेऽरूदधुःपृदाकु
निमेस्वप्नोऽजागरेमेदुःस्वप्नोविधृतिमेसमयंशयोमायांमेकूदःशलमलेमेपाप्माऽवस्फूर्जथुमेऽनूनमजो
धुमेकर्करोऽश्वेमर्त्याऽश्वेमेस्तंयंवेशेमेकामंकरणंजन्यंबधूनिमेऽसानंनेयादेमेवस्तोपाकुलिंगमेऽक्ष ह
वधुरुलपेनेविलासऽङ्गिणिमेवमनिःकिंपचलेमेरोदोहौपिनिमनिःपहस्तिनिमोविलासःशुनिमेदुश्च
स्तावनेषुमेक्षेत्रविदेहलमेशीपऽआमहावर्षुमेलोमशंवत्सुमेत्राडुहोमेकाम्बेक्वाकुमेपिंगक

क्षिणोऽमेमेध्यमश्वतर्योमेप्रजास्वाऽऽश्वस्यांमेदुश्चरित्रमाखुनिमेदंनरोगोमक्षिकायांमेश्वल्कःशुकेमे
हरिमामयूरेमेजघ्न्यःशुकेमेजराजायुमेपापवादोऽस्थुमेश्रमोव्रीलोस्तेमेक्षिप्तिवपनंवेहिपाप्मानुनरपनाः
क्षिणोमवानःपाप्मानंमुहूनस्यलोमेपाप्मंधेहविहतोयोनःपाप्मनेसाहातिनमुलाजहिमोवयमनत्रास्मान्
विद्मनाऽऽसहस्राक्षोऽमर्तोयोनोद्वेष्टिसरिष्यतोयमुद्दिष्मस्तमुजहीमयतोदिशमेनाऽअपंर्धुक्षिवतियस्या
मस्यद्दिशिद्वेष्योभवतिदुर्मित्रास्तस्मैभूयासुर्योस्मान्द्वेष्टियंवयंद्विष्मस्तंवोजम्भेदध्मोयस्त्वाऽऽ ॥५॥ अथेदमग्नाधंयंतस्यकःकर्णऽउपकोभवतीमुकामूनुनसत्रासाएकमात्मनःउरुव्रएकमंत्रान्
ऽर्थंभवतिसत्रानपवनमंत्रावंरोहणाएवाहवाचनानिश्रद्धामाऽऽहुत्याऽऽहुत्यावेदंनऽकोपाहुत्यऽक्षिणो
रलदिवयजनंयाचित्वादेवयजनमादायक्षमादायांतरेणवेघुलकरातुदेहोनप्रवघ्नजघनेनगार्हपत्यं
तिष्ठन्प्राचींस्त्रुचंगार्हपत्यस्यायतनमुद्धंसुद्धंसमानमस्याऽमेध्यमपाणाभ्यांयजमानस्यहनुऽक्षिणा

मनमंत्र ३

हविला

दशु

नःसंतुप्रदिशश्चतस्रःरोनोमातापृथिवीलोकसातेत्यथैनदक्षिरोऽतिरोनोदेवीरमिष्टयआपोभवंतुपीतये
संयोरभिस्रवंतुनऽस्तेवमेवान्नाद्यायपचतस्यायतनमुऽहेवमाहवनीयस्यैवोभितरयोर्यदिकरिष्यन्भवत्यंत
रेणवेघुलकरातुदेहोनोधनिष्कृष्यतांहिरंयंतियत्रास्यसमाराउपकूपाभवंत्यपिवोत्तरेणशालायाःसर्वेऽ
माराउपकूपाभवंत्यपिवानवेदिश्रावेनताम्त्रातुरूपेमेकेसमारमेकेकेनयजुषासमरंति॥वैश्वानरस्यरूपे
ष्टयोपरिस्रवंत्यासोनमाविशंतुनइतिनिकृताःसंभरंत्यनिदधात्येवमेवोत्तरमुत्तरंसंभारमुत्तरेणोत्तरेण
यजुषासंभरंत्यसंभरंत्येवनिदधातुषाश्वसिकृताश्वाखलंरचवत्रीकवपाचसुरंचवशाहविहरंचवस्फ्यंचव
रर्कराश्चेतवोपार्थिवाअधोत्तरेणयजुषाधिष्ण्यंशुल्काभाहरत्यपिधानमस्यसमिधानस्यात्राःशाखाऽआ
र्द्रीःसपलाशाःसप्ररोहाःस्रादेहमात्रीरसमिधुकायाऽआहरत्यपिधायधायाभंपलंधाभांचित्रियस्याश्वस्य
तिस्रःसमिधऽआर्द्राःसपलाशाःसप्ररोहाःस्रादेहमात्रीरसमिधुकायाऽआहरत्यपिधायधायाभंचित्रियाद

स्वत्वात्संभृताद्दक्ष्यः शरीरमभिसंभरन्नास्यप्रजापतिनायत इदंवनसंभिनास्त्विस्त्विदृद्धिर्मिथुनाः प्रजास्
स्वयमुनकलायमाहरतियातेऽग्न ओजस्विनीतनूरोषधीष्वप्रविष्टातांतरुसंभरमीत्यप्सामरणी
आहरसाक्ष्यीऽयमीगर्भस्यरमीगर्भंवाचनुरंगुलमुत्सेधांछादरंगुलविस्तीर्णेऽरंगुलमायतामपि
वाप्रादेशमात्रीसर्वतःसमांचनुरंगुलमुत्सेधांतस्याउत्तानायाअनुलोममधस्तात्स्वतीचीनप्रकल्पंप्रजनंनकुर्वं
तिनावृतीमेवोत्तरारणिमधेनेआहरत्यश्वत्थाद्वाग्रहिंजातामग्नेस्त्वन्नेयतिथाऽसंभरामि॥ ॐतयोनिऽग्
मीगर्भमग्नयेप्रजनयितवे॥ योऽअश्वत्थःशमीगर्भआरुरोहत्वेसचा॥ तंतेहरामित्रेत्यायजिष्येनेनमिःसंहत्य
चेतान्त्सुसंभृतान्त्संभरानुनरेवसंभरतियेवासमभरंजातवेदोयथाशरीरंतेभुवनंकं॥ सुसंभृतःसीदशिवेऽ
ग्नाऽअरुंनोलोकंकृणुनेविधानि॥ ६॥ अथैवैभवंतीर्हुत्वाहुत्वासुरान्हरान्वासोमान्वासोमपान्वा
गच्छन्तेपितरःपूर्वेपुरागच्छन्तिपितरोगच्छन्तेदेवाःवनस्पतावंतंतमग्नौनगच्छन्तिरक्षस्वनंवरंट

ल्मरंतेऽथवःवनदीस्यामः॥ अस्मथमेवपूर्वेपुःक्रियातासंतंतमग्नौवनदीस्यामःरक्षन्तस्मात्पित्थःपूर्वेपुःक्रि
यंत॥ यत्पित्थःपूर्वेपुःकरोति॥ पित्थःपूर्वेपुःकरोति॥ पित्थाएवतत्पशुभ्यःकरोति॥ पित्थाएवतत्पशूनांनिष्क्रीययजमानःप्रतनुतेतिब्राह्मण
मथेयदिगोनत्वंतंतमेयमजंवाल्मंतेपिवाघृतमादंनपक्वंतंसंभरिष्यन्त्सर्पयोवानीयतस्मादेतत्सर्वं
रक्षतियद्वाकार्यंक्रियतेतद्धेवैवाएतेनेतायदाज्यंपयोवानीयंतुरुक्षन्तिगोरेवागंसामायास्यन्तुन्नाथंव
रीषंवोऽपनीयेवाभिप्रजेत्पिवीपासनयामंमाभिप्रजेत्पर्धमोपासनंकुर्वंतिसर्वंवाब्राह्मोदनिकंकुर्वंतिसात्रि
यैवहिरुयनरतिसमानंकर्मसंभरन्तिवपनादयन्तोयंसंभरणंत्रेधाविभक्तंसाधारणंवनीयेवा
समावसथ्योःसंकल्प्यसमानंकर्मसमिदाधानात्संचपंचनाज्याहुतीर्वाःसमिधोम्नजादधातिकथंसंज्ञानुपूर्व्यं
मकस्मत्स्वत्यश्वत्थोहैवरश्वपणश्चग्रामीणविकंकतश्चेतदत्रानुपूर्व्यंभवतिकथमुखल्वेनान्मादित्यपोरंतस्तिष्ठं
न्नादित्यपोरंतरुदश्वपदिकंसजेतेतायदग्नेहोत्रंपयसुहरेहितंतत्रसमासएवैतदुपपद्यतेनाम्नत्रयाणीतरस्मिन्मे

कि कृताघस्मिन्नोत्राङ्गनं स्यात्तोयिः कर्मोतनस्यधारणमित्यपरे तेकर्मीलिभिः लौकिकः संपद्यते प्रसिद्धानिनत्वहवी
विप्रसिद्धाअग्न्याधेयदक्षिणादक्षतिनाश्चेत्तोधिगच्छेद्वासांस्येतावंति मंथान्वौदनान्वैतावतोदध्यात्रेनोहैवैतंक
ममवाप्नोत्यप्येकांगादक्षिणादघादिनिपेत्यायनिश्चालणंभवतिनवेवानाहिनाग्निःस्योहत्यायतेचदेवनोवा
एषोयज्ञतोयएषआहिताग्निरित्यथयदस्याग्निमुद्धरंतिसहस्वेनैनकामदुघोवरुंधेऽथयोग्निहोत्रेजुहोतिसह य४
स्वेनैत्यपरिमितमेवदक्षिणंकंभवति॥७॥अथाग्न्याधेयस्योपवसथरसुपवस्यथतेगोमाऽसेलामहतेवा
सञ्चतुरश्रुदक्षंमांस्त्रीनौडुंबरीछूलानौडुंबरीदर्वऽमेकांवपाश्रपणीमविशाखामौडुंबरीमेवसर्वानेवा एम०
मान्स्थालीपाकात्पैतयज्ञियान्त्संभारान्नेरकोपवहेलेआज्ञनाभ्यंजनेआज्यंतएणमुद्धिंस्कंसत्रमितिदक्षि ॥६॥
णतएतत्परिश्रितंभवतिनयैतान्त्संभरिश्रितेपशवोहतस्यैकंशंमंकरोतिनक्षीत्रीलिदमर्भुजीवायुप
नियत्यवपतिवपेत्यवपेदेवनसवित्राप्रसूतोश्विनोर्बाहुभ्यांपूष्णोहस्ताभ्यांमश्चुर्ध्वोमानिमेस्वस्त्रयेसं

वित्यंनसुप्तकेशश्मश्रुनिकृंतनखमुदकुंभेनाप्लवनयन्वाचयतीमामापःशिवाःसन्तुदुरितंपवहंतुमे
शुद्धाःपूतजीमहिकृतमितिस्नातःशुक्लेवाससःपरिधायालंकृत्यैकेनमेकविंशत्यादर्भपिंजू
लेस्त्रधाविभक्तैःसप्तभिःसप्तभिस्तूष्णींपवयित्वोदपात्रमादायेमांदिशंनालोचनुष्पएतस्मिन्नेवोदपात्रे
इमाएंपात्रेनोविनिधीन्वाचयतेसिंहेमसुर्वाघेमेंतरामयस्यांतमेतमनुवाकंनिगद्यनिनीयापः
परापपात्रमनवेक्षमाणआयंतिहस्तादाग्नाय्येतेनैवयथेतमेत्यपवमानःसुवर्जनेखेतमनुवाकंय
जमानंवाचयत्यद्भिर्मार्जयंतामोषधेधमादीत्यानाहायंपचनवेलायांसादयित्वाशोधयित्वाबर्हिषापि
धीयंविलापोत्पूयोत्तरतएतान्त्रपसादयतिवसुरुद्रंमांस्त्रीनौडुंबरीछूलानौडुंबरीदर्वऽमेकांवपा
श्रपणीमविशाखामौडुंबरीमेवदक्षिणतःसर्वानेवास्यस्थालीपाकात्पैतयज्ञियान्त्संभारान्नेरकोपवहेलं
आंजनाभ्यंजनेआज्यंतएणमुद्धिंस्कंसत्रमितिदक्षिणतोधिदेवनकरोतिनदेवयजनंवाश्नतोदानिवपेत्य

यस्मादायमहदेवदक्षिणेऽहंस्पर्हनाअसुरारक्षाꣳसिपिशाचेभ्यस्तेयंनिदधिवीमहे॥अयंत्रेतोगंछतियत्रैतेयांगंत
मनरस्यैनदग्निरवोचत्सुदीतामवरेभ्यरासञ्जनाध्यमाःपितरःसोम्यासः॥असुर्यंपरंरजसःकृष्णंकृतन्नास्तेनोवं
नुपितरोहरसेचिदस्पेलुकमादते॥८॥यआददानाःस्वधयानवानिपिआलिरुणाएवसुराश्चरंति॥परायुरे
निधुरोयेमरंस्यग्निष्टान्त्सास्यएनोकुरुयतादितिनोदृतमग्निपत्यग्निःपावकःसुदिनानिहव्यवाडग्निरसुरा
नुदतामुरोकसः॥पितृन्त्सोम्यांश्चर्षिमतोहवामहेयेतेसंतस्तनूभिस्तनिस्तनूस्त्वंतेकरोतितन्वेतनूंत्वंनस्तनूभ्यस्त्वं
प्रोर्णुष्वायतेदक्षिणंयत्रहिक्मन्निसक्थेशिरोदधेहृत्कुलंमदुसोनेपितस्त्वास्वप्नेमहे॥अस्मिन्त्सीदन्तुमेपि
तरःसोम्याःपितामहाःपितामहाश्चागोःसहस्वधयाददन्तोवाहयन्तुदीर्घामनुप्रसितिंसंतनुनःसोम्याःपितरःपितामहा
ःप्रपितामहाश्चागोःसह॥असुंगमाःसत्यजोहवामहेनोहवंपितरोधत्तगंतु॥एहगंछन्तुपितरोहविषेअत्तवे॥अस्मिन्यज्ञे
बर्हिष्यानिषद्यमावीरःप्रमायुनगिरस्वेन्यएरकोपवर्हणेनिवेदयतआसनंशयनंचैमेन

पोःसोम्यासआगताःप्रियाजनायनोमूलाद्विवांयंरंकरारत्सयेम्यःपानामाहरतिमधुपानंक्षीरपानंसक्तुपानं
यद्वामवस्यन्यत्रास्तेलोदरात्यद्रुपनिनयतएतद्वःपितरःपितामहाःप्रपितामहाःपानमित्यत्रैकोनादङ्
मेनमाजेयतित्तस्मिन्नदक्षानुपद्यैपवितेरंति॥९॥चत्वारःपितरोवाःपितरस्त्रयोदक्षिणतोनुनःपश्चा
त्कनीयानुत्तरतोवादक्षाद्यज्ञान्निनाद्यज्ञेनवादक्षाद्यज्ञेनुजस्वद्विजयतेअथयेति
शिष्यतेतान्कनीयान्त्सप्रपद्यतेयदिहोभवतोद्विरायामःपितायथैकोजायानंतीयायथदिनैवंभवत्युभो
द्विरायामोजायापतीत्यएवंवित्रिषुसायएवंवदंयोःकृतंहृतमितेवंयपगच्छतिघृतागोरिवुल्के॥निहंयथेम्यांव
हरिदायगामुपाकरोतिपितृभ्यस्त्वापितामहेभ्यस्त्वाप्रपितामहेभ्यस्त्वानुदायोपाकरोमितिनूम्नीमित्येकेनामद्भि
रोक्षतिपितृभ्यस्त्वापितामहेभ्यस्त्वाप्रपितामहेभ्यस्त्वानुदायोक्षामीतिनूम्नीमित्येकेनामत्रैवृषनाचीनावीतंसीद
द्विरुपवर्हीसंतपयतितस्मैसंतप्तायाअग्निरभिषेकंक्षालनायाप्यायतिनूम्नीनूम्नंवपामुत्खिद्यहृदयमुद्धरति

प्रेताभ्यो निधीवदाभ्यो निधिपतिभ्यश्च स्वधा नमः स्वधा नमः स्वधा नमः

:पतेतिनः।।तेभ्यःस्वजास्वधानमस्त्वप्सुवेतुमदंतुच।।येकुमारायास्त्रियोयेविज्ञाताःपतेतिनः।।तेभ्यःस्वजास्व
धानमस्त्वप्सुवंतुचैःमदंतुचेत्यागस्तंजनंदद्यात्यथाभंजनंदद्यात्यथवासाःसिंदद्यात्यथवक्षिनेमस्कारेविप
मसिमुपलिप्तेनथवाऽरंपाचतेभ्यैनाउत्पाद्यप्रवाद्यतिसर्पिर्मनआहृत्यतेमनोत्वाकामहृतानस्तुमनः
पुनःपुननीःपितरोमनस्त्वैनदद्तेवासएवविदेवाःलाल्यंदत्वाऽदसनीयंवासःपरिधायदक्षिणेपपूरे
स्वाहिमोर्जयतेः।।१।।वासुगंधारसावलेवतेवनिहितेऽमे।।नामआपःशिवाःसंतुदुष्कृतंप्रवहंतुमे।।यावुनैम
मिषिंचतिदेवयेवितामहे।।नामआपःशिवाःसंतुदुष्कृतंप्रवहंतुमे।।यावुनैमभिषिंचतिदेवः यासांनिघ्नम
लुसर्वेक्षिंदंतियंतेजगत्।।नामआपःशिवाःसंतुदुष्कृतंप्रवहंतुमे।।यासामिमेनयोलोकोरिजसाधशसाह
ताः।।नामआपःशिवाःसंतुदुष्कृतंप्रवहंतुमे।।याःप्राचीर्यादक्षिणाःयाःप्रतीचीर्योउदीचीर्योउधरिवतीर्म
धुमतीरापःस्वंतिशुक्राः।।नामआपःशिवाःसंतुदुष्कृतंप्रवहंतुमरत्यैनदद्तेयनासोविभुमाप्यरिधाय

राम० ।।६।।

राजापत्यर्चाग्नेरुदेनिधनापकेनलदेतान्यमरत्योसुरमधिसमयमूलोहदिवोजातवेदआवाहयानिसुर
भिलिखेत्।।यादक्षिनेभ्यःस्वधयातेभक्षयामानंनेयुमरणेहिदेवानित्यत्रैतान्यवदानानिप्रालेलेभ्योवदद्
तिहृदयंवावैपुरुषस्यमनसुमयदक्षिणंयदाभ्रदमनंहरुतेगमेतामरणःहत्याप्रालेलेभ्योवदद्दा
त्यथहपैकेनैनसेमांसंलभंतेसर्वेहवाअस्यैतेगोमाजरोमकंसमस्यैनयानभ्यानानाम्नुभूतेरुत्वामासंहा
मांजुहोमि।।एषवैत्वाउपवसथउपवसिदेवावसतिमानुषेवामोवामेवुक्षितेवैदेवानावामवसुयदग्नेयोए
कपालउपवेदेनवामवसुगछतियत्रुवाताभेवैविद्धगुणंकृत्वयतेसर्वेपाप्मानंतनुतेतरतिप्रालहत्यामपसुगछ
पुनर्मृत्युंजयोनीतिहोवाचयमपतिस्त्रीनिहवाएतानिकुरुंसोनीयाचस्तेनंराजयक्ष्मीतिवामासुहोमातिवानि
नोक्षयतिवासयविनाशिस्त्रीकेपापंकर्मकरोतिसर्वस्मात्स्मान्मुच्यतेब्रह्मणःस्वर्गलोकमेतीतिहोवाचयमपति
।।१२।।अग्नीनाधास्यमानोभवतिसज्यकल्पयतेऽथाभ्यसिक्तास्वस्करेचस्त्रीकृषंचसदेवरंहविदेन

यजुष्करणौ चरुकरणौ चेत्येतौ पात्रौ वा अग्नेयवानस्यान्नमश्नुतश्चोदुवरश्चमसश्च मौ वै विकङ्कतपात्राणि हतपाप्मानौ गर्म्यौ वरूत्री मुंजकुलायं वित्तिरिपक्षाश्चत्वारः समिधो ग्राव्णोऽपत्नाश्चः सप्तारोहाः प्रादेशमात्रीरप्रति शुष्काः पृथिव्यै शुष्कत्वा स्त्रीत्सोषधीर्ल्स्त्रीत्वाय तानेवैतद्वपाहरत्यथ चमसं ग्रावोपनिष्कामन्त्रीहि त्सर्वौषधं रोहितं वर्मानडुहं चर्म वानियरपात्राणीत्यथास्या अरणी आहरति योऽग्नेयः शमीगर्भ आरोहत्येव सचा।।ननेतरा णि ऋक्षणयतिभिः केनुभिः सहेत्यथातोनडुत्राण्येवैतन्मीमांसन्ते ब्रह्मवादिनो हिंकारमग्निमादधीतेति हिंकारमग्निमादधीत नडुत्वं वै स्तोमस्य रूपमग्निमादधीतेत्यूर्ध्वो ह्येतस्मादग्निरुत्क्रामति यानि ऋक्षणा मेवमीमांसन्ते ब्रह्मवादिनो ब्रह्मलोकमग्निमादधीतेत्यनो वै रथस्य रूपं रथो ब्रह्मलोकः प्रायणमेवैतद्यजमानस्य करोति प्रायणमेव ब्रह्मलोकमग्निमादधीतेत्यनो वै रथस्य रूपं रथो ब्रह्मलोकः प्रायणमेवैतद्यजमानस्य करोत्येवं सर्वाल्लोकान्रोहति सायं वैश्वदेव्याः पौर्णमास्यां उपरिष्टादमावास्यामुपतिष्ठते सायं सक्तुसंवत्सरो हि प्रातः संपद्य

DR BHAU DAJI

नेतत्सामादधीतेत्यथा यैतत्सुरस्तदेवनुदेवयजनेगारवा विमितं वा कारितं भवति तस्मादेवारोहं कुर्वन्ति प्राची चक्रं क्षिणं चमध्ये गार्हपत्यस्यायतनं कुर्वन्ति पुरस्ताद्वा सुविक्रमे वाहवनीयस्यापि वा चतुर्मिते मध्ये दक्षिणो विषुवत्यन्वाहार्यपचनस्यापि वायथा वै मा गोपाकुस्तानामेकःपश्चादिवैवं त्रयोऽवावोऽथैकोऽग्रमनुपर्यावर्तानवानि नि हतनत एवंपत्नीर्वि रूपवर्जमुभौ मा उपेष्णयेकारेणसंहरोभवतोहतवा ससावृषाप्यंत्रेतो धत्ते यथा चयतिनस्यादिनोभवतः सर्विर्मे यस्पयोमेश्रय।।१६।। अथाधिहविस्तेषां वतिसर्वौषधमाज्यं सोमो सस्तुवांस्तुषं वर्हिर्वासादीष्यांछकुनानिवेतनत्समादायसप्तछन्नाअंवरीषवोमपनीयंवामिप्रयजनंतितस्मिंदीक्षेछकुनाक्षेपकुर्यादेवहि पापंपरिस्त्रीयंआसंविद्यात्पोत्पूर्योजलिनोपस्तीर्णेमिश्रीकरणंसर्वौषधंजुहोत्यग्नयेसंनमेधायउपस्तृणनुनायस्वाहेत्यथजयानभ्यालानाभ्यांप्रस्तरंतिकुर्वन्तीमासुहोमंजुहोत्यथसुचिचेनुगृहीतेगृहीत्वाजुहोत्यग्निरुपसामयुमख्वदे

DR BHAU DAJI

नक्षत्राणि प्रथमोजातवेदाः।।अन्तर्यस्यपुरुषाजगन्वान्यज्ञंयंवीआततानसोऽयंयज्ञानंगात्रास्तेवा
ग्नयोवैवायजमानोगृह्णातिआयुषेवोगृह्णामितेजसेवोगृह्णामिवीर्यायवोगृह्णामिब्रह्म
वर्चसायवोगृह्णामित्यंयंनानादायोपोत्तिष्ठतिआयुर्मावित्रंस्तृतिर्मोमावित्रंब्रह्मवर्चसंमामावित्र
त्तिनानधर्यवेसंप्रदायोदायंप्रत्यवरोह्यंयमानएतेनैवयज्ञेनमेयोत्तरेणगार्हपत्यंप्रतीच्यंपूर्वयाद्वारायज्ञय
ज्ञियस्यायतनेसुप्तोपसमाधत्तेपरिस्तृणंतिपरिधिंपरिधत्तेनवविधंत्रिवृतोब्रह्मणोयज्ञमानस्यापैतोहिंतव
मीनमुंजघनेनाग्नेःपाचीनग्रीवमुत्तरलोमोपस्तृणातितस्यवत्सःसंवत्सरःपात्रंनाभिर्विवर्तिश्चतस्रः
जुहूर्ध्रुवापोतिर्वात्तीयायनिरुपभृन्मिथुनाकृत्तेवेलाकायाश्चासमर्धत्वेवयेनान्द्रीहोषूर्यस्मुषाग्नि
रसुश्चमौङ्गल्यंपतम्मिन्नेवचर्मण्युत्तरलोमुसंस्तीर्यावंस्यंपैतेनैवपात्रेणचतुरवदात्रानानयति
यद्विधीतिनास्यालीभवतियद्धुवाअवदीतांवचमभ्यसोवासस्मादक्षंवधते।।२५।।तेयज्ञंकृत्स्वनकुरु

नवर्तिंपेनश्रपयित्वाभिघार्यादंचतुरवत्तमयत्वेनमापतिगवर्तिंभ्यःप्राहरुपसंगच्छतएनमेतद्वित्सोपेतांपात्रं
निर्लिंप्योपस्तीर्यतस्यामेनमसंघ्रंनिंहरतिसर्पिरासेचनंहरत्वाप्रभृतमाज्यमानीयाथेनंसंवोदनस्योपघातंजु
होत्युपनिष्टतेवाग्रवेधसेकवयेमेध्यायवचोवेदाहरुहयमायदृत्यंयतोभयमभयंतेनोअस्त्ववरेवाग्यंतेहुवा
स्वाहेत्यथेतांश्चतुरआर्षेयान्तुदिरमुपवेषणानन्तुर्वेमाचमय्यतोभ्यएनंभूमिंःस्यरुस्वन्तुदिन्नि
वोपोहतित्रिःपात्रंप्रक्षालयतिरुक्षंत्रोदनंतेभ्यःलाडंवत्सतरंदक्षिणयापत्रंतरतआसीनोब्रह्मणःस्वामा
ज्ञंप्राप्नातितस्यैवदक्षिणयाप्रत्यंचंतंतदक्षिणयादक्षमुच्छिष्यतेतेनसमिधोभ्यादधातिसमिधाग्निंदुवस्यतघृते
नैधयतातिथिंनास्मिन्हव्यायुजानन्नस्वाहा।।उपत्वाग्नेदिवेदिवेसमिधोमसमस्वाहा
तंत्वासमिद्भिरंगिरोघृतेनवर्धयामसिबृहच्छोचायविष्ठ्यस्वाहेतिगार्हपत्यंवीक्षेतस्यस्त्रिरुपसिद्य
स्मिन्मास्याजिघांसुरग्नेहविर्वेतुयाणमतिजगतीर्विश्वस्यजन्तोपाअजस्रंपाप्मानंविश्वाममेमाउपी

राजर्तविरुः सप्तनेऽग्नेसमिधः सप्तजिह्वतिसमित्सुवत्सनरीर्दद्यात्यास्माअरलीप्रयच्छात्वा चयनोमविष्य
सिसंधियेतसंधिष्यमितिसआहाग्नेयनाश्वांपायनसंभारान्निधत्तेतिनस्मुमिसमाधेयं
भवतिसाआधेयस्यसमर्द्दिलदाहुनाआधेयंकुर्वीतघोरंरूपमितिकुर्वन्तेवापित्वेवनकुर्वन्तापित्वद्वीरपि
कुर्वन्तात्तेनस्मधवेसुप्तमग्नेसेनिकासोपास्माअरलीप्रयच्छतिप्रतिएवैतत्॥१५॥महीविष्यत्नीसदनेकृत
स्वावाचालंवरुणेरथीतम्॥अंतर्वत्नीजन्यंजातवेदसमध्वराणांजनयथःसुशेवम्॥आरोहतंदक्षतंगार्हपत्यं
मंमतेनाग्नआयुषावर्चसासह॥जोगुवानंवनउन्नरामुन्नरांसमादृशंमहोर्मासंयतंयथाशास्त्रथैनेऽग्नि
रुक्लात्त्वियवनीस्योअग्निरेतसोगर्भंदधातेतामहंदेवेतनसंयद्वीरंविभ्योवीरजनयिष्यथः॥तेम
स्वानःप्रजनिष्येतेमाप्रजातेप्रजनेयिष्यथः॥प्रनयापशुभिर्वसुवनेनसुवर्गेलोकेसुप्रजसंमयुपु
नयतिमाउर्वीरश्मुपनयतिरश्महमनुनात्सयुपैमिमाउषाइव्युपैमिदेवीवाचंयथाछंदसीतिनवार्चयंम

रात्रिंजागरयंतआसतेऽग्नेवैलाएरात्रिमग्निमिंधतेऽग्नेरग्निमिधानऽमोलोकंसनेमहे॥उभयोर्लोकयोर्धा
तिसुतराम्यहमितिसुवरेणगार्हपत्यस्यायतनेऽवधायमनोवैमानसंवैमानिनैनमाप्नोतिमानुषंसंख्यापयतिप्रजाअग्ने
संवासयाश्वपशुभिरिति॥राद्धंहोतस्माआधेहियाज्ञासंस्वित्तःसवृक्ति॥१६॥अथाधस्तूपरराऽआकुमारान्
निधत्तेपतिजानवेदधुवनस्यैनमूर्ध्वंसीदतीत्यायतनेवैनमेतत्प्रतिष्ठितंनिष्यतेऽग्नियमस्यादधिरुद्रोवाऽएषदेवानांयन्मीढ्वान्तस्मादाहैषमीढ्वान्नयनोम
योभूः॥अथतेवोनिर्कैवियोयतोजानोअरंकृथाःतंजानन्नग्नआरोहाथानोवर्द्धयारयिमित्यथैनमग्निंसंतेसमु
पदधात्येनोऽनुत्थंतआसतेथैनान्यायतनान्यारुरुक्षिंतेनपरिलेपयत्यत्यन्तीयंसंभारानस्माद्यगार्हपत्य
स्यायतनंनिवपतियत्यग्निंविद्याअनामनंसंवपूरुत्वेसचा॥तदग्निरग्रेयदक्रन्नग्निंस्वाधीर्यमामयमितिसयत्रा
धानुपाधिंगच्छतिनऽएवतियदस्यंदमसिदेऽमंतदपीड्यथैनानादधातिदिवस्कंवीर्यंतदधिवैमऽइमा।अं
तरिक्षस्यपामेत्यमर्यपशुमादधत्यथैनंतंप्रयोतिसंवःसजामिहृदयानिसंस्कृमनोऽनुवः॥सहस्रंस्थाऽइति

अस्तुवः॥संवाव॑ः प्रियास्तन्वः संप्रियाहृदयानि वः॥आत्मावो अस्तु संप्रियः संप्रिया स्तनुवो मम॥ऐत्वग्नि॑ः क्रव्यवाहनः पितृ॑न्हविषे अत्तवे॥कव्यवाडनाधृष्यो॥कव्यवाडनाधृष्यो॥ओषधयः प्रत्यस्मञ्जिघ्नतीरप्सरसो॥ओषधयः समनसः सं॑ रुध्वं बहुपाकरीः॥संरुध्वं बहुपाकरीः॥संरुध्वं बहुपाकरीः॥संविदानाः सहोर्जसा॥संविदानाः सहोर्जसा॥संविदानाः सहोर्जसा

नादधामीति रथकारस्येति यथर्षि यथा गोत्रं गायत्रेण छन्दसेसुस्तरतो हिरण्मयस्य कर्तुरुपास्यति स्वयानस्तुवा संभवेत्
स्वयैतन्नजनद्दषत्वायवासातायवानिप्रयच्छत्यानिमेवानिप्रयच्छतीति ब्राह्मणमग्नेनसुपनिष्टेते अहंत्वदस्मिन्
दसिलमेतन्मासियोनिस्त्वयोनिरसि॥ममैवसन्वहव्यान्यग्नेऽग्नित्रिभिर्नाकृद्भानवेदः॥सुगार्हपत्यो
विद्दक्षणरातीरुषसःश्रेयसीःश्रेयसीर्दधत्॥अग्नेसपत्नाःअपबाधमानोरायस्पोषमिषमूर्जमस्मासुधेहीति
॥२७॥अग्नेनमन्निमादत्तेयएवसनेसमुलोभवतिनदक्षिणयाहरोपनिहव्यान्हाग्नेयेवनमादधातिमुखं
वावानग्नाएतत्समग्निःपशुभिर्भुवत्॥वहिनोकायतनयायपिंपत्॥अमीजालादेवानांव्रतपतेव्रते
नादधामीतियथर्षियथागोत्रंगायत्रेणछन्दसेसुस्तरतोहिरण्मयस्यकर्तुरुपास्यतिस्वयानस्तुवासंभवेत्यथैतन्न
जनद्दषत्वायवासातायवानिप्रयच्छत्यानिमेवानिप्रयच्छतीतिब्राह्मणमग्निवावाग्नेयंयेवनमादधातिप्रजापति
रग्निमसृजतसोत्तिमेमेपृथुमाधयतीतितिसृभ्येधामहिमानंवोहतेत्माअग्नेहव्यायेतस्माद्ब्राह्मणंदक्षिणतपति

ततस्माउमाप्रतिहंतुरायआभिःप्रजामिरिहसंवसेय॥ऋोःइतिहवैविश्वरूपीमध्येवसोर्दोहिहिमातवेदस्त्व
यैतेनैवयथैतमेमाम्मादधातीधंप्रजयन्नीयंतनाध्यादधातियथामनुतेधेहितेसर्वमाहवनीयआधीयमान
संपत्स्यतएतिनस्तथासंपद्यतउपोपयमनीःकव्यंयत्स्वाएपूर्वाहूपलूलितःउरलोत्रिरुत्यपोज्ञात्रमा
हवामहेवयंत्वाग्नेसुवीर्यंपथनुपद्यतनओजसेवर्लायलोघरेहषसेशुम्भायाधुषेवर्चसे॥सपत्नत्रसिवत्रत्वंनोदे
विषुमहिमानुवर्ग॥॥यत्रज्ञात्मापशुपविष्टःउपित्वातेमनोयमुपप्रयंतनोअग्नेसुषमाणएहि॥॥दिवःपृथि
व्याःपर्यंतरिक्षादात्मन्वतोनोअग्नेसुषमाणएहीमंयज्ञंनोअग्नेहविषेजुषस्वेयंयज्ञंयोधःशिरोहरतीतिब्राह्मणमादधातएवैतन्मात्माअग्नेसंपाहयेतिवेतदपरं॥अग्नेपूर्वेनयंतित
मनुमंनयतेयाधीमनुपदिंद्रेविद्वानग्नेरग्नेपुरोअग्निमवेह॥विश्वाआशादीद्यानोविभात्यूर्जनोधेहिद्विपदे
चतुष्पदेतिविशुवसुपरमंतिदिक्प्रसूतमनुमंत्रयतेअग्निवेदिषन्मानुषेजने॥त्रिशुवोवैसुप्राणोदानोयोपतियत्त्व

अग्निरुषसामग्रमरुद्दन्त्वहानिग्रमोजातवेदाः॥अनुसूर्यमुदयतामग्नीनन्वाधानादाधीयमानानन्वस्तमेतेनग्नि
नग्नाधोन्नयतः पार्श्वेनसंभाराल्लमाक्रमयतियथाहितस्त्वग्नेरंगारा अम्यवर्तेरन्निरुप्येनमदक्षिणमाहवनीया
रधुस्रोदंचमुत्सृजतिसएवोर्ध्वोभिवसंयन्नेतेदक्षाग्रपवदक्षिणमाहवनीयंप्रतिष्ठापयतियदेवदेवेभ्य
दद्यादधिवाःसंविदानेद्यावापृथिवीसंवदन्वतु॥तयोःपृष्ठेनदनुजातवेदाःसंभूःप्रजाभ्यस्तनुवेस्योनः॥प्राणंत्वा
मृतआदधाम्यूर्ग्वादमन्नाद्यायगोप्तारमाहहरुदारवतीयंवैश्वानरीतिसामगायेतिसर्वा
णिसंप्रेष्यहरतिगीयमानआहवनीयमादधातिभूर्भुवःसुवरग्निंसुरुद्रंसोमंसूर्यंसदयमग्निःसंप्रियःपशुभि
र्भुवत्॥यत्तेशुक्रंशुक्रंवर्णंरूपंनाम्नःशुक्रंज्योतिरजस्रंतेनमेदीक्षयिष्टेनमेदीक्षिष्टेनमेदधे॥अग्निनाग्नेःसमि
मीध्वंसादेवानांऋतपतेऋतेनादधामीयंयथर्षियोगोत्रंगायत्रेणछंदसेतन्नरतोहिरण्यंकमुपासतेति
स्वयानन्तुपासंभवेत्यथैतंराजतंरूपंस्वायवातानायवातिप्रयजतीतिवात्सप्रेणैनमुप

वा

तिष्ठतआनरोव्यानरोसर्वमायुर्व्यानशत्स्वित्रेवग्नीआदधातिसंप्रेवावहेसधीमंवाधरपवकंप्रवर्तयतिसंत
तंगार्हपत्यादाहवनीयान्॥१॥सर्वौषधेनवाहुतिभिरग्नीछमित्वापंचपंचनाभाहुतीर्जुहोतिःसमिधोभ्यज्यादधा
तिसमिध्यमानःप्रथमोलुधर्मस्तेनाभिःपंचभिरार्द्रादग्नेहविषोमुष्णन्स्तेनामपोष्टपावपवदक्षिणमाहवनीयप्रत्य
ङुत्सृजत्यघनेनगार्हपत्यंतिष्ठन्नभिरुपतिष्ठतेयेतेअग्नेशिवेतनुवौ॥विराड्वसवराड्वानेमाविशंतांनेमाजि
न्वतां॥येतेअग्नेरुद्रियेतनुवौ॥संस्राड्वादित्यैमाविशंतांनेमाजिन्वतां॥येतेअग्नेरुद्रियेतनुवौ॥विभूस्वपरिभू
स्वातेमाविशंतांनेमाजिन्वतां॥येतेअग्नेरुद्रियेतनुवौ॥प्रभ्वीवप्रभूतिस्वातेमाविशंतांनेमाजिन्वतां॥यास्तेअग्ने
शिवास्तनुवस्तास्त्वादधतिसर्वाभिर्गार्हपत्यंसर्वाभिरन्वाहार्यपचनंसर्वाभिराहवनीयमथघोरास्तनूरन्त
रेणयाक्षेअग्नेघोरास्तनुवस्तास्तिरस्तूपरेयत्रयंयजमानोदेष्टिंमनसाध्यायेदित्यापएवस्पृशतिरात्र
मेवैतदुपतिष्ठते॥नर्यप्रजांमेगोपायेत्याह॥अमृतंवायजीवसेत्याहजातांजनिष्यमाणांचैवाभ्यतेसुखेप्रतिदिशामिति

गार्हपत्यमथर्ववित्तेमेगोपाय॥रसमन्नमिहयुषे॥अदब्धायोगीतमनो॥अविपन्नःपितुंस्तेऽस्मान्नाहयेषचंने
एष्टस्यपरस्तेगोपायद्विपादोयेचतुष्पदः॥अक्षाश्चफाश्चयरहस्तेयेचैकशफाआहुताहवनीयं॥समथ
सभांमेगोपाय॥येचसभ्याःसभासदः॥तानिंद्रियावतःकुरु॥सर्वमायुरुपासतामितिसभ्यं॥अहेखुप्रियमंत्रं
मेगोपाय॥यमयज्ञस्यविदथविदुः॥ऋचःसामानियजूंषि॥साहिश्रारसतासतामितिवावसभीयं॥अथगार्ह
पत्यआज्येघाप्योसूर्यंतुविचक्षुर्महीतंग्रहीत्वासमिद्धस्याहवनीयेप्रत्यंचंतिंनुहोतिसमनेअग्नेसमिधःसप्त
जिह्वाइतिपूर्णकुतोवरंददातीत्याग्नेयीमाग्नावैष्णवींसमिधमभिघारयतिकूर्चेवैतास्तास्तांवास्यांसंस्तुवंतिसुषमिधोनंसमिधमितियेतामग्नेहोत्रीदर्वीमभिघार्यावदानेवा
दक्षिणपूर्वेडघादपरोडघान्नंसमरेहयोडघास्युकामस्तेजपिप्रियोनरमानयत्यथेनदग्निहोत्रमग्नेगार्ह
पत्यंपर्याहरत्पूर्वयाद्वारापपाद्यनघनेनगार्हपत्यमुपसाद्यतस्मिन्नग्निहोत्रंविधिवेषिष्वासमिधमुपय

स

त्यपाङ्कुरतिजघनेनाहवनीयमुपसादयतिकूर्चेवैतास्तांसमिधंमध्यतआहवनीयस्यादधातिदूर्जोतस्मादा
दधातिसुरुंहिदूर्जोहोतिऊर्ध्वमार्ष्टवचमार्ष्टुभयमेवान्नेतिनिष्ठालंदिरंण्यापात्रेणोदकंपर्यहरत्यन्नाद्यं
नंदंत्यास्तुचामङ्कयतिनिर्णिज्यस्तुवंनिष्पाद्यिःश्रयिलोदकंहरतिसप्रथनेवर्षीयानितिश्रालंकुरुतेपसमि
धेत्रयवर्चसंसमिधाग्नेनान्नयत्वमित्यस्यैवरूपमकरितिश्रालं॥१६॥अथपरिसमूहनवर्हिर्योवंग्रहिणी
स्याद्दर्भवायनुषाकरोत्यथएषाग्रंस्त्रीलोपःप्रणीयाग्रेयमसाकपालंनिर्वपत्यनदग्रहोतारंयाज्ञदातसामि
धेनारन्तवत्यैऋचाहोतारंवाचसीतग्रपयित्वासादयतितस्याःपंचदशसामिधेन्यःपंचप्रयाजाधाज्यभा
गावथएविवेषिमूर्द्धावरंनिर्वपतिप्रोक्षणीरासादयतिस्रुचौसंमार्ष्टिआहवनीयमासाद्यपरिधीन्परिधत्तेदक्षिणतोदर्भान्संस्तृणाति
प्रत्यग्दर्भान्संस्तीर्यतण्डुलैःसपूर्णपात्रविलुङ्कमादायस्रुचमभिघारयतिनेतमध्वर्युरानीयेतिश्रेतेनेदीयसियज्ञमानयतिश्रपयित्वासादयतितस्याःपंच

दर्शपूर्णमासाभ्यां स्वर्गकामो यजेत दर्शपूर्णमासौ वै देवानां परमं हविः परमेणैवैनद्धविषा परमतां गमयति नैवर्तुमहीमुखमातरमित्यादित्यसत्रेष्टुर्वा एतत्सत्रं यत्सौमिकी सौमिक्यामावास्यायां यजेत यो वा अहार्यमासाद्यो यो वा चरुं सुहुत्वा चत्वारो आर्षेयाः प्राश्नन्ति दिशमेव ज्योतिषा विशुद्धोति प्राजापत्यं संतिष्ठतएषेष्टिः सप्तकपालः पात्रविष्णुक्रमा विसर्जनेव्रतमत्रैतद्दर्शपूर्णमासाभ्यां स्वर्गकामो यजेत नैतदनेनाप्नोति नैतद्वेदेति नमाऽस्मिन्नाप्नोति नास्त्रियमुपैति नास्यपशून्मुष्णाति नवासःपरिमुष्णाति यदेतन्मयपाय्यमुदीचीस्वयंपादौप्रक्षालयतेनैवलोकमाप्नोति नकौशाधान्यमन्यत्रेतिवेत्थः पाङ्क्तोवा स्वयंसमिधआहरमालोमीनामंतेसंविशत्यजस्राअसेनेतिदर्शपूर्णमासाभ्यां स्वर्गकामो भवतिमासएवालोमानिमासाद्यावा एतेदर्शपूर्णमासौ यदाग्नेयोवैष्णवएकादशकपालोनिर्वपतिसरस्वतेचरुःसंवत्सरो वै दर्शपूर्णमासौसंवत्सरमेवाप्नोति

दर्शपूर्णमासाभ्यां स्वर्गकामो यजेत दर्शपूर्णमासौ वै देवानां परमं हविः परमेणैवैनद्धविषा परमतां गमयति नैवर्तुमहीमुखमातरमित्यादित्यसत्रेष्टुर्वा एतत्सत्रं यत्सौमिकी सौमिक्यामावास्यायां यजेत यो वा अहार्यमासाद्यो यो वा चरुं सुहुत्वा चत्वारो आर्षेयाः प्राश्नन्ति दिशमेव ज्योतिषा विशुद्धोति प्राजापत्यं संतिष्ठतएषेष्टिः सप्तकपालः पात्रविष्णुक्रमा विसर्जनेव्रतं ॥१॥ अथातोवारुणमैत्रमाग्नेयमैन्द्रमाग्नेयमैन्द्रवायवमाग्नेयमैन्द्राग्नमाग्नेयमैन्द्रावैष्णवमाग्नेयमैन्द्राबार्हस्पत्य

नधित्वासादायतितस्याःपंचदशसमिधेयःपंचपयाजावार्त्रघ्राज्यभागावथहविषोग्राविष्णूअग्राविष्णवेग्रा
नोहिवःवापिवाएःसरःसरस्वतस्वनंयेतेसरस्वतंमयस्तिकिंचुभौसंस्थाजोनोहार्यमासाद्यमिषुनौगावोद
हतिसंतिष्ठतएवहिःसप्तर्णपात्रविष्णुक्रमानविसृजतेव्रतमुपयौतेमासवेमधाम्नांयजतेसंतिष्ठतेग्रा
धेयंसंतिष्ठतेग्राधेयं॥२२॥ ॥इतिश्रीबौधायनीयेसत्रेआधानप्रकरणंसमाप्तं॥ ११ ११।

रामचंद्रदीक्षीतटक्कलोपनामस्येदंपुस्तकं॥